

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti online

Tři otázky pro Tomáše
Foltýna

Licencované elektronické
informační zdroje
a jejich národní
centrum CzechELib

Největší knihy v Národním
konzervačním fondu

ČTEME. ČTEME? ČTĚME!

e-zpravodaj Národní knihovny ČR

ročník 8 | číslo 2 | 2021 | březen–duben
dvouměsíčník

Adresa vydavatele a redakce:

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
IČ 00023221, DIČ CZ00023221
E-mail: e-zpravodaj@nkp.cz
Telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),
221 663 252 (S. Vondráková)

Výkonná redakce:

Hana VAJNEROVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Redakční rada:

Irena MAŇÁKOVÁ (předsedkyně), Jana HUŇOVÁ,
Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Petra ŠŤASTNÁ

Grafické zpracování:

Tereza ELIÁŠOVÁ

Příspěvky připravili:

Lukáš BABKA, Markéta CERHOVÁ, Tomáš FOLTÝN,
Hanuš HEMOLA, Hana HLUŠIČKOVÁ, Zuzana KOPEČNÁ,
Karolína KOŠŤÁLOVÁ, Jan LUKAVEC, Matouš MĚŠŤÁNEK,
odbor služeb NK, Luboš SVOBODA, Hana VAJNEROVÁ,
Lenka VÁLKOVÁ, Soňa VONDRÁKOVÁ

Obrazová dokumentace:

archiv ÚČL AV ČR; Lukáš Babka; Markéta Cerhová;
czechelib.cz; historicka-praha.cz; historie.lusa.cz;
Eva Hodíková; Knihovnický institut NK ČR;
kulturadobruska.cz; Matouš Měšťánek; pikist.com;
region.rozhlas.cz; Tereza Eliášová; vydavatelské
oddělení NK ČR; výstavní oddělení NK ČR;
Webarchiv NK ČR; Wikipedia; zsnastrani.cz

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese:

e-zpravodaj.nkp.cz

Přihlášení k odběru e-zpravodaje:

e-zpravodaj.nkp.cz

Foto na titulní straně:

freepik.com

Co je nového

3

Provoz knihovny v březnu a dubnu

Výdejní okénka

NDK – covid prodloužen do konce června 2021

Tři otázky pro Tomáše Foltýna, nového
generálního ředitele Národní knihovny

Elektronický katalog Slovanské knihovny je
součástí oborové brány Osmikon

Vracení výpůjček prostřednictvím nového biblioboxu

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme:
– *Restaurování a konzervace knihovnických fondů
a archiválií na Novém Zélandu a v Austrálii.*
Shrnutí poznatků ze studijní cesty a nové možnosti
– *Kráčel krajem poutník... Kolektivní monografie
k životnímu jubileu PhDr. Jana Sobotky*

Představujeme

5

Licencované elektronické informační zdroje
a jejich národní centrum CzechELib

Největší knihy v Národním konzervačním fondu

Ptejte se knihovny: malé ohlédnutí za deseti ročníky ankety

„Surfování po internetu“ vymírá
10 webů pro věčnost

Zajímavosti a tipy

8

Co čte knihovnik? / *František Schildberger:*
Podoby české literární reportáže

Příchod jezuitů do Prahy obrazem i slovem

Digitální sbírky v NDK – Díl VI.: Až se jaro zeptá...

Historické události z let končících jedničkou v Kalendáři
historickém Daniela Adama z Veleslavína

Zveme vás

12

ČTEME. ČTEME? ČTĚME!

Co je nového

Provoz knihovny v březnu a dubnu

Vážení čtenáři, provoz knihovny závisí i nadále na opatřeních proti šíření nemoci covid-19. Sledujte, prosím, aktuální informace na webu Národní knihovny ČR. Podrobný přehled provozní doby včetně uzavírek najdete [zde](#).

Výdejní okénka

V souladu s nařízením vlády pro vás Národní knihovna otevírá od 18. února **výdejní okénka**. Jsou určena pro **vyzvednutí absenčních výpůjček a jejich vrácení**. Výpůjčky je nutné předem objednat prostřednictvím elektronického katalogu.

Výdejní okénko pro výpůjčky z fondu **Národní knihovny a Meziknihovní výpůjční služby je v Hale služeb**.

Slovanská knihovna a Knihovna knihovnické literatury mají okénko **ve vchodu pro zaměstnance v budově A** (v průjezdu vlevo od vchodu, kterým se běžně do budovy vchází). Při příchodu je nutné se telefonicky ohlásit a vyčkat příchodu knihovníka.

Provozní dobu, telefonické kontakty a podmínky využití služeb výdejních okének naleznete na webu NK.

V režimu „výdejní okénko“ není možné registrovat nové čtenáře ani poskytovat informace na místě.

NDK – covid prodloužen do konce června 2021

Hana Vajnerová

Dobrou zprávou pro naše čtenáře, vysokoškolské studenty a pedagogy i vědecké pracovníky je prodloužení online přístupu k digitalizovaným dokumentům v rámci aplikace NDK-covid do konce června 2021. Podmínky přístupu zůstávají pro uživatele stejné jako dosud, je vyžadováno přihlášení prostřednictvím eduID.cz, nebo pomocí účtu ID NDK. Dokumenty, včetně děl aktuálně dostupných na trhu, která nejsou podle autorského zákona volná, je pouze možné si číst, nelze je stahovat, kopírovat ani tisknout.

Prodloužení přístupu zajistila dohoda o uzavření licenční smlouvy mezi ministrem kultury Lubomírem Zaorálkem a předsedou Svazu českých knihkupců a nakladatelů Martinem Vopěnkou.

Tři otázky pro Tomáše Foltýna, nového generálního ředitele Národní knihovny

Generálním ředitelem se Mgr. Tomáš Foltýn stal na základě výběrového řízení, které vyhlásilo Ministerstvo kultury ČR po odvolání Martina Kocandy z této funkce v červenci loňského roku. Tomáš Foltýn povede Národní knihovnu ČR od května 2021, až dokončí vědecký projekt, který nyní v NK vede.

1. V Národní knihovně pracujete již 14 let. Kdy přišel první impuls, který vyústil v podání přihlášky do výběrového řízení na generálního ředitele NK?

Poprvé jsem se začal myšlenkou podat přihlášku do výběrového řízení na pozici generálního ředitele NK ČR seriózně zabývat v době, kdy Vít Richter akceptoval výzvu ministra kultury ČR a stal se aktuálním generálním ředitelem NK ČR. To pro mě představovalo zásadní signál, že je možné, aby ve vedení instituce působil Knihovník (s ohledem na respekt k Vítu Richterovi záměrně s velkým „K“), jehož pohnutky vést NK ČR nespočívají pouze ve vlastní sebe-realizaci v top-manažerské pozici, nýbrž v ambici podílet se nejprve na stabilizaci NK ČR a v budoucnu i na jejím rozvoji a dobrém fungování. Tato odpovědnost, která je důležitá nejen pro NK ČR samotnou, ale i pro celou oblast knihovnictví, přinesla ten zlomový moment, kdy jsem přešel od nezávazných rozhovorů o budoucnosti k rozhodnutí, že chci na práci Víta Richtera navázat a nedopustit, aby se NK ČR po svém nadechnutí opět ponořila do vln skepse a negativistických vizí.

2. Jaké pocity má člověk, který bude za pár měsíců řídit nejvýznamnější knihovnu v České republice?

Zažívám různé pocity. Mísí se ve mně myšlenky na obtížnost úkolů, které mě v budoucnu čekají, na odpovědnost, kterou mám nejen ve vztahu k instituci samotné, ale i celé knihovnické komunitě včetně kolegyní a kolegů z NK ČR, či na dopady, které mohou má rozhodnutí přinést. Nicméně myšlenky nejsou jen černé – přemýšlím i o dosavadních slovech podpory mnohých odborníků, kteří nezištně nabízejí svou pomoc a spolupráci a sdílejí se mnou svou víru, že mám předpoklady tuto těžkou roli zvládnout. Vnímám pozitivně i lepší atmosféru, která je cítit z různých porad a jednání i zvyšující se chuť o různých záležitostech náležitě diskutovat a řešit je. Obojí mě naplňuje optimismem, že se práce může dařit. Nicméně byl bych rád, kdybychom si všichni uvědomili, že generální ředitel je sice důležitou, ale pořád jen jednou částí fungujícího soukolí a bez ochoty všech podílet se svou kvalitní každodenní prací na plnění jednotlivých svěřených úkolů se knihovna nikam neposune.

3. Jakou knihu máte nyní na nočním stolku?

Budete se možná divit, ale žádnou :o). Nejsem zvyklý na čtení v prostoru ložnice. Pokud to však myslíte obrazně a zajímá Vás, co mám v plánu číst, tak jde o následující

tituly: *Martin Hilský – Shakespearova Anglie: Portrét doby; Martin Řezníček – Rozpojené státy a konečně Fredrik Bacman – Úzkosti a jejich lidé. V jakém pořadí budou čteny a hlavně kdy na čtení najdu čas, však netuším. Po pravdě mám v posledních týdnech co dělat, abych přečetl alespoň mailovou korespondenci...*

Elektronický katalog Slovanské knihovny je součástí oborové brány Osmikon

Lukáš Babka

Elektronický katalog Slovanské knihovny (báze SLK) je od 20. listopadu 2020 začleněn do interdisciplinární oborové brány pro studium střední, východní a jihovýchodní Evropy **Osmikon** – <https://www.osmikon.de>. Jde o společný projekt Bavorské státní knihovny, která portál provozuje, Herderova institutu pro výzkum dějin střední a východní Evropy, Leibnitzova institutu pro studium východní a jihovýchodní Evropy a Collegia Carolina. Navazuje na projekt Virtuelle Fachbibliothek Osteuropa (ViFaOst) realizovaný v letech 2012–2018. Ačkoliv se zaměřuje především na německé badatele a na informační zdroje a knihovní katalogy dostupné v Německu, k přizvání Slovanské knihovny přispěla snadná dostupnost Prahy, stejně jako rozsah a složení jejího knihovního fondu. Osmikon nyní integruje vyhledávání ze čtyřiatřiceti katalogů fyzických i digitálních knihoven a plnotextových i bibliografických databází.

Kromě samotných knihovních katalogů a digitálních knihoven je součástí platformy Osmikon několik dalších souběžně se rozvíjejících programů: **ARTOS** – databáze relevantních článků a recenzí, jejíž obsah čerpá z excerptce přibližně 350 titulů periodik; **OstNet** – databáze akademicky orientovaných internetových stránek a online dokumentů věnujících se výzkumu střední, východní a jihovýchodní Evropy (nyní lze v databázi najít přibližně 25 000 jednotlivých stránek); **OstDok** – repozitář elektronických textů přístupných v režimu Open Access (nyní uchovává, indexuje a zpřístupňuje přibližně 52 000 plnotextových dokumentů).

Připojení k portálu Osmikon je pro Slovanskou knihovnu dalším vítaným způsobem jak oslovit širší okruh odborné slavistické veřejnosti. Kromě portálu Osmikon je její elektronický katalog již několik let součástí brány **Slavistik-portal** – <https://slavistik-portal.de> provozované Německou státní knihovnou v Berlíně.

Vracení výpůjček prostřednictvím nového biblioboxu

Karolína Košťálová

Pandemie covid-19 na řadu týdnů uzavřela Národní knihovnu veřejnosti. Během tohoto období průběžně prodlužujeme termín pro vrácení vypůjčených knih. Pokud však máte doma knihy, které byste již chtěli do NK vrátit, nabídneme vám na jaře 2021 možnost tyto výpůjčky odložit do nového biblioboxu. Sledujte, prosím, stránky NK ČR a sociální sítě. **Zprovoznění biblioboxu zde včas oznámíme.**

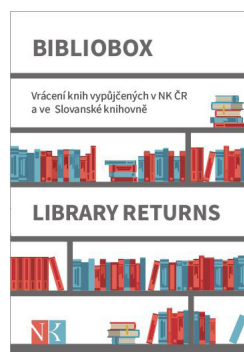
Bibliobox naleznete v areálu Klementina poblíž Zrcadlové kaple u vstupu na Astronomickou věž. Do biblioboxu bude možné vložit knihy, které máte vypůjčené z fondu NK ČR (včetně Knihovny knihovnické literatury) a Slovanské knihovny. **Tento způsob vrácení není určený pro výpůjčky, které mají charakter CD, DVD. Do biblioboxu také nepatří knihy půjčené prostřednictvím meziknihovních služeb z jiných knihoven.**

Výpůjčku z vašeho čtenářského konta odečteme následující provozní den poté, co knihu do biblioboxu vložíte. Podmínkou je, aby kniha byla vrácena v původním stavu, tj. nepoškozená. Jakkoliv poškozené nebo neúplné knihy zůstanou evidovány na kontě čtenáře a v případě jejich náhrady budeme postupovat dle Knihovního řádu.

Aktuální stav výpůjček si můžete zkontrolovat ve svém čtenářském kontě.

Pokud jsou s výpůjčkou, vrácenou prostřednictvím biblioboxu, spojené nějaké poplatky z prodlení z doby, kdy byla NK otevřena pro veřejnost a výpůjčku bylo možné vrátit v řádném termínu, čtenář je i nadále povinen tyto poplatky uhradit.

Text popisuje stav k 10. 2. 2021

Grafický návrh biblioboxu NK (autor: Tereza Eliášová)

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

Hana Hlušíčková

V tomto čísle e-zpravodaje bychom vám rádi představili dvě publikace, jež mají shodou okolností společné téma. Tím je přirozená lidská touha po poznávání vzdálených krajín a načerpání nových poznatků na těchto cestách. Řekneme-li cestování, většina z nás si asi představí sbalená zavazadla, ovšem cestovat mohou nejen lidé (a to je případ první z knih), ale také věci, myšlenky nebo informace (o tom se přesvědčíte v druhé z knih). Ať už tedy vezmete do ruky jednu či druhou, čekají vás poutavé zážitky.

Restaurování a konzervace knihovních fondů a archiválií na Novém Zélandu a v Austrálii. Shrnutí poznatků ze studijní cesty a nové možnosti

Petra Vávrová

Autorka v publikaci shrnuje poznatky a zážitky ze své cesty po Novém Zélandu a Austrálii. Navštívila více než

50 kulturních institucí, knihoven, archivů a muzeí, aby se zde setkala s restaurátory i konzervátory a konzultovala s nimi jejich přístup a způsob uvažování při záchraně kulturního dědictví. Zároveň těmto kolegům představila Národní knihovnu, konkrétně činnost Odboru ochrany knihovních fondů v NK ČR. Jejím cílem bylo také navázání kontaktů v oblasti ochrany a péče o knihovní fondy, prohlídky a exkurze na pracovištích, konzultace při přípravě fondů na digitalizaci, sdílení zkušeností z oblasti mikrofadometry, odkyselování, vystavování knih a papírových dokumentů či fotografií, materiálů pro restaurování apod. Autorce se podařilo – i za pomoci bývalých pracovníků NK ČR Libora Coufala a Jana Hutaře, kteří pracují ve zdejších významných národních institucích – poznat život a práci kolegů v těchto vzdálených zemích. Vzhledem k tomu, že měla možnost poznat jak národní instituce, tak i malé knihovny a muzea na lokální úrovni, zajímavá města i pozoruhodná místa, představuje je nejen z pohledu návštěvníka, ale i z pozice technologa restaurování a pracovníka knihovny, jemuž tuto cestu umožnila finanční podpora ministerstva kultury v rámci projektu rozvoje Národní knihovny ČR jako výzkumné organizace.

Národní knihovna ČR, Praha 2020, 1. vydání, 143 stran
ISBN 978-80-7050-736-0 (brož.)

Kráčel krajem poutník... Kolektivní monografie k životnímu jubileu PhDr. Jana Sobotky

K vydání připravila Alena Císařová Smítková

Nejeden poutník kráčeji světem měl odedávna snahu zachytit právě objevenou krajinu a dát tak o své cestě ostatním vědět. Z takového počínání se později vyvinula samostatná věda, kartografie. A tak v souladu s názvem se tato publikace věnuje rozboru vybraných mapových děl z 16.–19. století, týkajících se území našeho státu, přibližuje provázanost matematiky a kartografie a zabírá se otázkami cestování v nejširším slova smyslu. Dvanáct studií obsažených v této knize nahlíží na téma z různých úhlů pohledu podle vědních oborů autorů.

Zatímco první kapitola nazvaná *Mapy, jejich tvůrci, obsah a přístupnost* se věnuje mapám z pohledu jejich vzniku, obsahové výpovědi a forem jejich přístupnosti široké veřejnosti, druhá nazvaná *Cestami vzdělanosti a poznávání* zahrnuje příspěvky, jež vypráví o tom, že cestovat po světě mohou i věci, myšlenky nebo informace. A důkazem toho je například dnes zmapované putování tří klášterních

kodexů či španělského starého tisku z roku 1541. A bylo to putování mnohdy velmi dobrodružné. Na daleké cesty za poznáním se vydali také malířka a entomoložka Marie Sibylla Merianová, když na přelomu 17. a 18. století podnikla vědeckou expedici do nizozemské kolonie Surinamu, a jezuitský misionář ze šlechtického rodu Boryňů ze Lhoty, který působil na území Bolívie. Kruh se uzavírá a knihu stylově zakončuje průvodce Prahou z poloviny 19. století. Publikaci doprovází seznam pramenů a literatury i obsahově bohatý jmenný a místní rejstřík.

Národní knihovna ČR, Praha 2020, 1. vydání, 232 stran
ISBN 978-80-7050-728-5 (brož.)

Představujeme

Licencované elektronické informační zdroje a jejich národní centrum CzechELib

Hanuš Hemola

NK zpřístupňuje svým registrovaným uživatelům licencované elektronické informační zdroje (dále EIZ) od poloviny 90. let. Od prvních databází na CD-ROM a lokální síť několika stanic v Národním středisku bibliografických informací jsme udělali velký skok a většinu EIZ dnes zpřístupňujeme v prostředí internetu. Až na drobné výjimky, bohužel, zejména české tituly, můžeme po předchozí autentikaci zpřístupňovat de facto všude, kde je internetové spojení a uživatel má vše se svojí čtenářskou registrací v pořádku. Nejen technologie udělaly za ta léta mílové kroky, ale rovněž se zcela zásadně proměnilo financování a veškerá administrativa spojená s výběrem jednotlivých titulů, vyhodnocováním statistik využití a vše další, co my knihovníci zahrnujeme do interních knihovníckých procesů. Česká republika se po hledání správné cesty financování, zejména na konci 90. let minulého století a v první dekádě 3. tisíciletí, zařadila po bok knihovnický vyspělých evropských států a provozuje Národní centrum pro elektronické informační zdroje, někdy také národní licenční centrum, které vystupuje pod zkratkou **CzechELib**.

Stálí uživatelé EIZ již patrně logo CzechELib znají jak z našich webových stránek, např. v **přehledu EIZ**, tak z propagačních roll-up stojanů s doporučenými tituly EIZ, které jsme instalovali u studoven a půjčoven v Klementinu. NK jako dlouholetý organizátor rozsáhlých konsorciálních licencí pro přístup k jednotlivým EIZ v ČR stála u zrodu projektu CzechELib a dnes je jednou z mnoha českých institucí, která výhodou centralizovaného nákupu a správy licencovaných EIZ v ČR využívá. Aktuálně je CzechELib projekt na léta 2017 až 2022 financován z operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání a jeho financování je zajištěno i na další léta. Správcem CzechELib je Národní technická knihovna. Více o projektu CzechELib [zde](#).

NK prostřednictvím CzechELib pořizuje 17 velkých titulů/kolekcí EIZ za aktuálních finančních podmínek: 50 % nákladů hradí NK a 50 % nákladů je dotace státu prostřednictvím projektu, zároveň NK u většiny titulů využívá konsorciální slevy. Těchto zvýhodněných podmínek může

knihovna využívat proto, že je sama registrovaným pracovištěm vědy, výzkumu a inovací a současně je vnímána i jako jedna z hlavních infrastrukturních institucí pro zpřístupňování poznatků pro výzkum, vývoj a vzdělávání v ČR zejména v klíčových oborech, jako jsou společenské a přírodní vědy, hudba a muzikologie, slavistika, knihovnictví a informační věda a samozřejmě pro veškerou tištěnou bohemikální produkci na bázi tzv. povinného výtisku. Sestava titulů EIZ se postupně v NK formovala posledních dvacet let a knihovna se snaží jednotlivé kolekce zpřístupňovat nejen v aktuální vrstvě, ale i v rozsáhlé retrospektivě. Přístup k jednotlivým EIZ je možný přímo, přes jejich vlastní webová rozhraní, případně prostřednictvím tzv. multivyhledávače EDS [https://eds.a.ebscohost.com/eds/search/basic?vid=0 & sid=8f8768ca-8a4a-4318-b2e3-4403054ec239%40sdc-v-ssmgr03](https://eds.a.ebscohost.com/eds/search/basic?vid=0&sid=8f8768ca-8a4a-4318-b2e3-4403054ec239%40sdc-v-ssmgr03). Většina zásadních titulů EIZ je rovněž integrována přímo v elektronickém katalogu knihovny, např. bezmála 200 tisíc titulů e-knih, které můžete po přihlášení hned studovat.

Vlastní výběr EIZ je poměrně složitý, neboť nabídka na trhu se neustále proměňuje. Podobně jako u dalších informačních zdrojů, které knihovna aktivně doplňuje do svých sbírek, i EIZ je možné knihovně navrhnout k pořízení, ať jde o jednotlivý titul knihy nebo periodika, či celou kolekci. Pro tento účel lze využít formulář, případně je možné se obrátit přímo na pověřenou osobu NK pro CzechELib (PhDr. Hanuš Hemola, ředitel Odboru doplňování fondů, e-mail: hanus.hemola@nkp.cz). Nejedná se však o levnou záležitost a předem nelze slíbit, že NK bude moci pořídit vše, o co si zájemci řeknou, zejména s ohledem na problémy obecně s financováním knihovny. NK v roce 2020 uhradila za EIZ přímo ze svého rozpočtu 8 milionů Kč. Za konsorciální zpřístupnění některých významných českých titulů EIZ v NK a v dalších českých knihovnách zaplatila další více než 3 miliony z účelové dotace. Vzhledem k tomu, že se v rámci titulů EIZ pořizovaných v CzechELib hradí pouze 50 % ceny, tak prostý součet tohoto výdaje není konečnou cenou za všechny EIZ zpřístupňované NK v roce 2020. Ta je někde mezi 15 až 16 miliony Kč. Ne vše, co se jeví, že je zdarma, tak skutečně zadarmo je a CzechELib svými centralizovanými službami přispívá rovněž k tomu, aby ta cenná informace nebyla příliš drahá a tím i nedostupná.

Největší knihy v Národním konzervačním fondu

Markéta Cerhová

Na podzim jsme si představili nejmenší knihy v Národním konzervačním fondu a dnes nazrál čas přiblížit si jejich protiklady, tedy největší knihy, které máme ve fondu zastoupené. Jedná se o knihy, jejichž alespoň jeden rozměr je větší než 35 cm. Těchto knih nevychází velké množství (během roku je to v řádu pár desítek publikací), ve fondu tedy aktuálně máme jen 5326 knih pod signaturou IV, jež označuje právě největší svazky. Dříve (konkrétně do roku 1999) se mezi největší knihy stavěla i periodika, a tak je ve skutečnosti na signatuře IV svazků mnohem více.

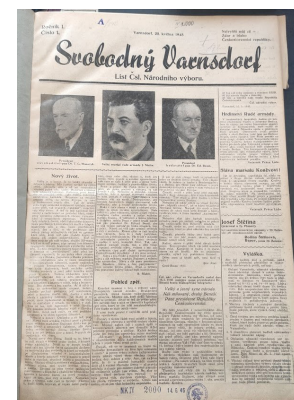
Podobně jako u minulého článku si představíme několik publikací, které měly to štěstí a byly označeny pěknou signaturou; konkrétně se jedná o tyto svazky: IV 1000, IV 2000, IV 3000, IV 4000, IV 5000.

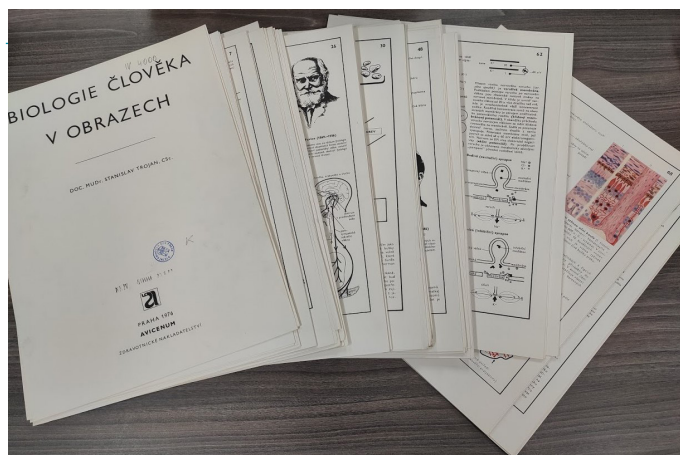
Pod signaturou IV 1000 se ukrývá *Zlín. časopis podnikavé práce* ve velkém vydání. Na této signatuře máme čísla od 1. ledna 1936 (pátý ročník) do roku 1945. V prvním čísle jsou články vítající nový rok, ale upozorňují i na nebezpečí války na Dálném východě, či se zabývají ženským světem, sportem, recenzemi a pro pobavení čtenáře číslo obsahuje i vtipy. Asi nikoho nepřekvapí, že časopis vydávala firma Baťa, a. s. Zlín.

Svobodný Varnsdorfský list Čes. národního výboru je periodikum, které se nachází pod signaturou IV 2000. Národní konzervační fond obsahuje první až třetí ročník novin, tedy roky 1945–1947. První číslo (pouhý jeden list A3) je z 25. května 1945 a dominují mu tři velké fotografie (President osvoboditel pan Dr. T. G. Masaryk, Velký maršál Rudé armády J. Stalin, President budovatel pan Dr. Ed. Beneš). Články popisují *Hrdinství Rudé armády* a také například *Nový život*.

I na signatuře IV 3000 je umístěno periodikum, a to konkrétně *Vesnické noviny Rakovnícka*. Tyto noviny vydával Jednotný svaz českých zemědělců Rakovník. První číslo je z 30. března 1951. A zabírají se v něm důležitými otázkami, které trápily každého zemědělce v tehdejší době (například: *Do boje za pokrokovou vesnici!*, *Patronátní závody pomáhají našim JZD. Není patron jako patron, Již 10 družstev přijalo výzvu. Soutěž JZD v Kolečovicích, Kam až sahá msta vesnického boháče. Patří močůvka do rybníka?*). Až na pár ročníků, které ve fondu chybí, máme pod touto signaturou čísla až do roku 1991.

Signatura IV 4000 byla přidělena *Biologii člověka v obrazech*. Jedná se o jednotlivé listy s morfologickými vyobrazeními lidského těla, jež jsou uloženy v bílé krabici. Autorem je doc. MUDr. Stanislav Trojan, CSc. Atlas vyšel ve zdravotnickém nakladatelství Avicenum v Praze roku 1976. V úvodu autor sděluje, že chtěl veřejnosti poskytnout stručnou moderní informaci o biologii člověka. Pro generaci „odchovanou televizí“ se snažil zvolit nejpřístupnější formu pro získání informací.

Poslední publikace se signaturou IV 5000 nese název *Běla Suchá: divadlo, tapisérie, film, výtvarná tvorba*. Jde o poctu a seznámení s dílem Běly Suché, která byla grafičkou, scénografkou a textilní výtvarnicí. Kniha je tvořena velkoformátovými fotografiemi jak z pracovního, tak i z rodinného života paní Suché. Knihu připravila její sestra Zdenka Beck-Bauer, původně vyšla (2009) v anglickém vydání, posléze (2014) i v češtině v nakladatelství Machart.

Ani tentokrát nemají představené svazky příliš společného. Ale právě o to víc ukazují vývoj doby jak z pohledu historického, tak i knižního. Pár dní po konci války je pochopitelné, že jiné téma neexistovalo. Úsměvně mohou působit problémy „jézeďáků“ s močůvkou či v dnešní internetové době snaha zaujmout knihou v boji s televizí.

Závěrem se jen můžeme zasnít, jak asi bude vypadat publikace označená signaturou IV 6000 a které neznámé světy bude ukazovat.

Ptejte se knihovny: malé ohlédnutí za deseti ročníky ankety

Lenka Válková

Již po jedenácté pro vás byla připravena na stránkách virtuální referenční služby Ptejte se knihovny anketa o Nejlepší dotaz roku. Stejně jako v předchozích letech, i letos na vás čeká deset nejlepších dotazů a odpovědí, ze kterých můžete svým hlasováním přispět k výběru toho nejzajímavějšího z nich.

Zajímalo by Vás, které dotazy se dosud honosily titulem „Dotaz roku“?

V prvním ročníku, který proběhl v roce 2010, vévodila anketě „První česká knihovnice“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/prvni-ceska-knihovnice>). Název vítěze druhého ročníku ankety již nebyl tak poetický, jednalo se totiž o „Smrad“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/>

[smrad](https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/rodinny-vztah-kremilka-a-vochomurky)), zato vítěz třetího ročníku byl prodchnut poetikou dětství, neboť řešil „Rodinný vztah Křemílka a Vochoomůrky“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/rodinny-vztah-kremilka-a-vochomurky>). V následujících dvou ročnících u účastníků ankety bodovaly dva technické dotazy: „Zvuk v hrnečku s kakaem“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/proc-duni-kakao>) a „Duha za úplňku“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/duha-za-uplnku>). V šestém ročníku ankety nejvíce zaujala otázka po původu malých rarášků – „Jak se rodí čerti“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/jak-se-rodí-certí>). Následující rok zvítězil zcela prozaický dotaz z našeho každodenního života, a to „Kolik nožiček je jeden párek?“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/kolik-nozicek-je-jeden-parek>). V osmém a devátém ročníku opět převzala vládu nad Dotazy roku pohádková říše, neboť vás nejvíce zaujalo pátrání po „Paní Spejblově“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/pani-spejblova>) a „Kapacitě školy čar a kouzel v Bradavicích“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/jaka-je-kapacita-skoly-car-a-kouzel-v-bradavicich>). O konkrétní řeči těla a gest hovoří prozatím poslední vítěz ankety – původ „Gesta vztyčeného prostředníčku“ (<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/jak-stare-je-gesto-vztyceneho-prostredniku>).

A jaký dotaz k výše zmiňovaným přibude letos? To již záleží jen a jen na vás. Navštivte stránky Ptejte se knihovny <https://www.ptejte-se-knihovny.cz/ankety> a vybírejte.

Nominované dotazy v letošní anketě:

Proč je konzervativní napravo a socialistický nalevo?

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/proc-je-konzervativni-na-pravo-a-socialisticky-na-levo>)

Odměny zpěváků a kapel před rokem 1989

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/odmeny-zpevaku-a-kapel-pred-rokem-1989>)

Hitler v Olomouci?

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/hitler-v-olomouci-1>)

Písň Hřbitove, hřbitove a La Paloma

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/pisne-hrbitove-hrbitove-a-la-paloma>)

Proč si vodníci schovávají v hrncích duše?

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/proc-si-vodnici-schovavaji-v-hrncich-duse>)

Zhasnutí olympijské pochodně v roce 1936

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/zhasnuti-olympijske-pochodne-v-roce-1936>)

Zcizené rudolfínské sbírky

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/zcizene-rudolfinske-sbirky>)

Kde má Krteček záchod?

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/moji-vnucku-zajima-kde-ma-krtecek-zachod>)

První skleník

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/prvni-sklenik>)

Oriflamme

(<https://www.ptejte-se-knihovny.cz/dotazy/oriflamme>)

„Surfování po internetu“ vymírá 10 webů pro věčnost

Luboš Svoboda

Webarchiv Národní knihovny představuje nový cyklus s názvem 10 webů pro věčnost, v němž uveřejňuje výběry oslovených osobností z různých profesí. Smyslem projektu je otevřít se novým vstupům veřejnosti a nacházet nové přístupy doplňující celoplošné a výběrové sklízňe.

Se zadáním „weby, bez nichž bychom nemohli žít, kterých by nám bylo líto, kdyby zanikly a nikdo je neuchoval,“ oslovujeme zajímavé osobnosti se zkušenostmi z různých odvětví. Ve výběrech jsme se dotkli oborů design, filozofie, literatura či informatika. Výsledkem jsou osobní *top ten listy* bohemikálních webových perel, zapomenutých stránek z jejich záložek, daily driverů, nebo zasloužilých veteránů webové sféry.

Webarchiv následně weby sklízí, oslovuje vydavatele, uzavírá s nimi smlouvy a uchová je ve svých výběrových a tematických kolekcích. Uchovávání webu je náročná disciplína. Prostředí internetu se velmi rychle vyvíjí, mění a velké množství webů zaniká, či mění drasticky svou podobu. Při tvorbě cyklu zjišťujeme, že sestavit takovýto seznam dá překvapivě dost práce, vzhledem k tomu, že jsme čím dál tím víc zvyklí používat sociální platformy.

Ocitáme se v době, kdy pojem surfování či brouzdání po webu přestává jako popis všednodenní zkušenosti uživatele internetu stačit – náš pohyb se zúžil na scrollování odshora dolů, pohybujeme se v nekonečné RSS čtečce, nad kterou navíc nemáme plnou kontrolu. Webarchiv se tedy přirozeně vydává cestou mapování zanikajícího habitatu, v němž si uživatelé své stránky musí pamatovat, či je mají ulozené. Jak by vypadal váš seznam, kdybychom Vás oslovili? Facebook, Instagram, Gmail, Google, Seznam, Twitter, Idos? Přestože internetové katalogy mají již své za sebou, webová archivace se bez nich ve svých iteracích neobejde – tím pádem ani bez těch, kteří je vytváří. Tedy zatím – než nastoupí kategorizace pomocí neuronových sítí.

Webarchiv jako Památník národního internetu pravidelně sklízí celoplošně, výběrově i tematicky. Máme svá archivářská kritéria i výborný tým kurátorů. Ale ani to někdy nestačí k tomu, abychom zvládli uchovat vše důležité. Doporučit weby k archivaci můžete i vy – tedy. Anebo se můžete stát archiváři na vlastní pěst, je to jednoduché.

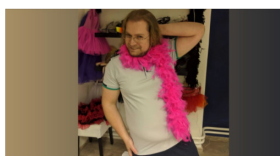
🐦 📷 📄

10 webů pro věčnost dle Ondřeje Buddeuse

Seriál Webarchivu Národní knihovny představuje výběry webů, bez nichž bychom nemohli žít, kterých by nám bylo líto, kdyby zanikly a nikdo...

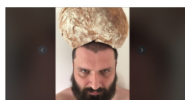
Luboš Svoboda
Jan 18 - 3 min read

10 webů pro věčnost dle Martina Děckého

Seriál Webarchivu Národní knihovny představuje výběry webů, bez nichž bychom nemohli žít, kterých by nám bylo líto, kdyby zanikly a nikdo...

Luboš Svoboda
Jan 4 - 3 min read

Zajímavosti a tipy

Co čte knihovník?

František Schildberger: *Podoby české literární reportáže*

Jan Lukavec

František Schildberger (nar. 1952) je básník, publicista a vysokoškolský pedagog, který roku 2018 obhájil svoji disertační práci Poetika reportáže. Její text vyšel mírně rozšířený také knižně pod názvem Podoby české literární reportáže (Masarykova univerzita, Brno 2020, 215 s.)

Bibličtí reportéři

Jak už vyplývá z názvu, nejedná se o systematické pokrytí daného tématu. Těžištěm knihy je „chronologicky řazený soubor malých případových sond o jednotlivých významných osobnostech a fenoménech ve vývoji české reportáže“, přičemž autor se snaží stručně shrnout i nadnárodní prehistorii reportáže. Při svém pátrání po textech „reportážního typu v klasických literaturách“ zmiňuje kupříkladu některá místa z tzv. dějepisných knih Starého zákona, které pokládá za příklady „ústně tradovaného a teprve následně pevně písemně fixovaného textu se zřetelnými prvky reportáže“. A dopisy Plinia Mladšího popisující výbuch Vesuvu v roce 73 po Kristu podle Schildbergera dokonce snesou „srovnání s nejlepšími reportážemi dvacátého století“.

Za první skutečnou reportáž v novočeské literatuře autor označuje *Cestu do Itálie* od **Matěje Miloty Zdirada Poláka** (1788–1856), která jinak bývá pojmána i jako první moderní český cestopis. „Svým výrazným subjektivismem i neustálým překračováním žánrových hranic působí Polákova práce nejen moderně, ale až postmoderně“, soudí Schildberger. Od J. K. Tyla a Jana Nerudy se pak dostává přes Emanuela Škatulu (a jeho reportáže o balkánské válce) a Karla Čapka („reportáž v masce sloupku“) k autorům převážně levicovým či přímo komunistickým, kteří tvoří jádro jeho výkladu, ať už svojí komunistické víře zůstali věrni do konce života (**S. K. Neumann, Julius Fučík**) nebo nikoli (**Ivan Klíma**). V závěrečné kapitole se autor zabývá Vaculíkovým Českým snámem a řeší otázku, zdali může jít o „disidentskou reportáž“.

Krušný život českého reportéra

Celkově autor soudí, že vývoj reportáže v českých zemích byl „nespojité, přerušovaný, protikladný a nikdy nevytvářel po delší období jeden silný a stále sílící proud (jako kupříkladu v sousedním Polsku)“, a i proto je jeho kniha fragmentární. Dále Schildberger konstatuje, že reportáž u nás skoro nikdy neměla snadný život, takže dějiny reportáže v Česku podle něj současně představovaly permanentní „boj o reportáž“. Zdejší reportáž podle autora nikdy nepatřila v evropském (a americkém) srovnání k nejstatečnějším. A nikdy nedokázala zásadně změnit, třeba jen v jediné konkrétní věci, společenské poměry, jako reportáž ve Velké Británii či v USA. Ve vývoji české reportáže nenalezneme situace, kdy by autor šel na ostří nože, až na hranu. Česká reportáž vždycky spíš konala „drobnou prací pro národ“. Odvážnější

než kterýkoli česky píšící reportér tak byli německy píšící rodák z Prahy Egon Erwin Kisch a rodák z Valašska, Slovák volbou Ladislav Mňačko. Autor avizuje, že chce přihlížet k těm momentům ve středoevropském vývoji, které měly na českou reportáž bezprostřední vliv. Bohužel systematické srovnání se slavnou polskou reportážní školou, která je někdy české reportáži dávána za vzor, v knize nenajdeme.

Reportérství a komunismus

Glazarová byla jednou z komunistických autorů, jimž Schildberger věnuje nejvíce pozornosti. Souhrnně poznamenává, že mnozí z nich přijímali již od dvacátých let 20. století komunistickou stranu jako militantní nadnárodní organizaci vyžadující naprosté podrobení jednotlivce, a proto podle něj „žila česká reportáž, často právě v dílech svých vrcholných představitelů, v nesvobodě ne až po komunistickém puči v roce 1948, nýbrž již desítky let předtím“. Schildberger spekuluje nad tím, co vlastně dané literáty ke komunismu přivedlo. U zmíněné Jarmily Glazarové autor nachází snahu a potřebu „odevzdat se sebeobětavě jiným lidským bytostem“, což vykládá jako možnou substituci za celoživotní trauma z toho, že jí „nebylo dopřáno mateřství“.

A dále zkoumá například to, jestli daný komunistický tvůrce dokázal přijímat a tolerovat odlišný obraz světa a mentalitu lidí, o kterých psal. V tomto kontextu vyzvedává například texty **Ivana Olbrachta** z Podkarpatské Rusi. Kniha je celkově psána nápaditě i erudovaně: Schildberger do svého výkladu vtahuje i řadu starších interpretů, jako Vladimíra Macuru nebo Roberta Pynsenta, jejichž podněty posouvá dále. Pro někoho snad může být nápaditá až moc: místy se může zdát, že téma reportáží Schildbergerovi slouží jako záminka k rozvíjení jeho úvah dosti odlišným směrem. Systematičtější, i když stručnější poučení o dějinách české reportáže (po roce 1945) čtenář najde třeba v akademických *Dějinách české literatury 1945–1989*, kde jsou ovšem zmínky o reportážních knihách roztroušeny v jednotlivých dílech pod kapitolami s odlišnými názvy (jednou dokonce pod obecnější kolonkou Drama).

Schildbergerova kniha k tomuto bádání přináší nové podněty, které jsou místy provokativní, nebo i značně diskutabilní. Pokud ovšem v Čechách někdy pod dojmem oslnění polskou reportáží vzniká dojem, že u nás reportáže skoro nevznikaly, pak *Podoby české literární reportáže* právem ukazují, že jde o dojem falešný a nespravedlivý.

Příchod jezuitů do Prahy obrazem i slovem

Hana Vajnerová

Letos, 21. dubna, uplyne 465 let od doby, kdy do Prahy dorazila první skupinka dvanácti jezuitů. Byli vysláni generálem řádu Tovaryšstva Ježíšova Ignácem z Loyoly, na něhož se již v roce 1554 obrátili s žádostí pražští vysocí církevní představitelé i sám císař Ferdinand I. Situaci v Praze přijel zjistit Petr Canisius, jenž vyslání jezuitů do Čech vyhodnotil jako možné a vhodné, jak píše P. Oulíková ve své knize *Klementinum* (Praha, 2019). Z nabízených zrušených klášterů v Praze si Canisius vybral za sídlo dominikánský klášter sv. Klimenta na Starém Městě v blízkosti Karlova

mostu, tedy v části Prahy tehdy obchodně i společensky nejrušnější.

Je zřejmé, že této události přikládali význam i sami jezuité. Vždyť šlo o misii do země, kde většina obyvatelstva byla protestantského vyznání. Je zachycena na jedné z olejomalb cyklu, věnovaného životu sv. Ignáce z Loyoly v přízemí Křižovnické chodby. Autorem maleb ve štukovém rámu z let 1665–1675 je Heřman Schmidt. Na výjevu č. 30 s názvem *Sv. Ignác posílá dvanáct jezuitů do Prahy založit kolej* je v levé části vyobrazen Ignác z Loyoly se skupinou dvanácti řádových bratří. Ostatní prostor zaujímá dobový pohled na Prahu z vinohradských svahů. Dobře patrná je silueta Pražského hradu s nedostavěným chrámem sv. Víta, zachyceny jsou i dominanty věží Starého Města pražského. V prohlubni vinohradských svahů je dokonce patrná část městského opevnění. Malba, kterou může návštěvník spatřit v chodbě, je i po zrestaurování poměrně tmavá, detaily lze vidět pouze na kvalitní fotografii – viz níže.

Sv. Ignác posílá dvanáct jezuitů do Prahy založit kolej.
(foto: Eva Hodíková)

V *Kalendáři historického národa českého* vydaném v Praze nákladem Národního nakladatelství Antonína Pokorného v roce 1940 je toto výročí zaznamenáno následovně:

„14. dubna L. P. 1556 vysláni byli z koleje vídeňské do Prahy první jezuité v počtu dvanácti, kteříž pak v málo dnech města dostihli a dne 21. dubna uvedeni byli do nové koleje své ve zpustlém tehdy klášteře dominikánů u sv. Klimenta za mostem Karlovým. Místo jim uchystal Petr Canisius, provinciál jejich, kterýž již od května roku minulého v Praze dlel a kolej klimentskou pro ně vymohl, odmítnuv dříve nabízený malostranský klášter sv. Tomáše. Kapitulní probošt Jindřich Píšek z Horšova, latině psaný Scribonius, uváděl jesuity do Prahy, kam přišli skromně a se strachem; papež Pavel IV. z Říma je vysílaje, pravil k nim, že je posílá jako beránky do společnosti vlků. Starší přijeli na voze, mladší, oděni jsouce sukní kněžskou černou a nedlouhým pláštěm, oči majíce k zemi sklopené, kráčeli po vlašsku na pantoflích a o holích přes Staroměstské náměstí do kláštera klimentského. Lid uvítal „jezuitary“, jakž jim říkal, pokojně, leč nevlídně. Vypravováno, že ti bratři posláni jsou, aby všecky pod obojí přivedli k poslušenství římského papeže. Rektor učení pražského Hortensius za-

psal v pamětech, že příchod jejich jest „věc království i obci zhoubná“ a jejich provinciál Canisius špatně byl uctěn slovní hříčkou soudobého pražského veršovce: „Hinc procul esto Canis, pro nobis excubat Anser“ – „Jdi odtud, Pse (canis = pes), nám je stráží Hus (anser = hus).

Ze skromných počátků vyzvedli jesuité velkolepou kolej klementinskou, která byla až do Bílé Hory jediným jejich pražským sídlem. Obratně se přizpůsobivše, podávali v XVI. století i z kalicha, a získali si přízeň nejvyšší šlechty v království a důvěru mladé generace, jež vyrůstala z jejich škol. Roku 1618 byli vypověděni, avšak po triumfu bělohorském se vrátili s tím větší slávou a vedle koleje klementinské, zbudovali druhou u sv. Ignáce na Novém Městě pražském a mohutný profesní dům sv. Mikuláše na Malé straně.“

Digitální sbírky v NDK – Díl VI.: Až se jaro zeptá...

Matouš Měšťánek

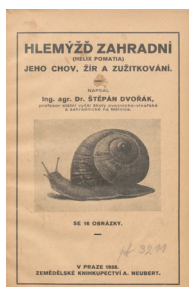
Až se nás bude jaro ptát, co jsme dělali v zimě, budeme mu moci bez ostychu ukázat naši digitální sbírku pěstitelství a chovatelství. Ta se v posledních měsících rozrostla na úctyhodných více jak 180 titulů, které určitě potěší každého, kdo se již netrpělivě chystá vyrazit na pomalu se zelenající zahrádky.

Stejně jako u většiny jiných sbírek, i zde stál na počátku především sám čtenářský zájem, kterému jsme vyšli co nejvíce vstříc, jelikož právě publikace z těchto oborů patří mezi návštěvníky ndk.cz k těm nejvyhledávanějším.

Dnes můžeme všem nabídnout digitalizované knihy věnující se chovu většiny představitelných domácích i jiných zvířat (včetně kapra a hlemýždě zahradního), jeden z nejstarších českých psích atlasů pod názvem Všecky druhy psů slovem i obrazem od Václava Fuchse, či návody na pěstování rostlin na zahradách a zahrádkách, v sadu nebo jen doma v pokoji.

Za zvláštní pozornost pak jistě stojí publikace Jana Teplého o pěstování ovocných stromů, vydaná již v roce 1822 a představující tak nejstarší část naší kolekce.

Sbírka pěstitelství a chovatelství je pro nás významná mimo jiné proto, že se do ní podařilo zařadit několik periodik a to od těch nejstarších, Listů Zahradnických Ludvíka Floriana Neumana, které vycházely mezi lety 1877 a 1889, až po odborné časopisy zveřejněné díky zvláštním licenčním dohodám s Českou akademií zemědělských věd, jako jsou Zahradnictví, Genetika a šlechtění či živočišná výroba.

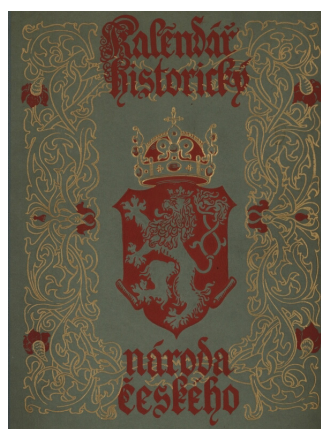
Čtenářský zájem je nakonec tak velký, že vedle této sbírky vznikají postupně také kolekce na témata Lesnictví či Včelařství, k těm se ale vrátíme zase až někdy příště.

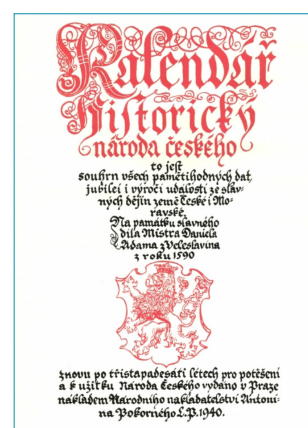
Historické události z let končících jedničkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

Výběr událostí zaznamenaných k měsícům březnu a dubnu

Hana Vajnerová

Titulní list Historického kalendáře

6. března

L. P. 1471 bylo **veliké teplo a sucho**. 6. dne měsíce března kvetla viola. Na sv. Jana Křtitele prodávali v Hlohově v Slezstě jablka a hrušky nové, před sv. Petrem a Pavlem bylo po žních. V polovici měsíce prosince ještě na lukách kvítí spatřino.

13. března

L. P. 1621 **vypověděni byli kněží bratrští a kazatelé kalvíniští z Čech**, téhož dne přijeli do Prahy členové soudní komise na proces potrestání stavovského odboje českého.

15. března

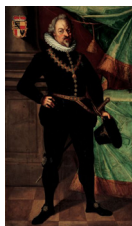
L. P. 1811 ohlášen všude v stejnou hodinu **finanční patent bankrotový** (tj. státní bankrot Rakouského císařství v důsledku napoleonských válek), jímž cena bankocetlí snížena o čtyři pětiny nominální hodnoty, kterýmžto náhlým zlomem byla většina drobných střídalů nadobro ozebračena.

16. března

L. P. 1621 zasedl poprvé **soud nad vůdci českého povstání** a započato řízení s předními z někdejších direktorův. Předsedou soudu jmenován Karel kníže z Lichtenštejn-

na, jeho náměstkem nejvyšší hofmistr Adam z Waldštejna, přisedící Bedřich z Talmberka... *a dále jsou vyjmenováni všichni členové soudu i všichni obžalovaní včetně těch, co uprchli.* Na základě spisův a listin nalezených jednak na hradě, jednak vydaných sekretářem od někdejšího sboru direktorského, sestaveno doktorem Melandrem, ustanoveným za sekretáře, 236 otázek zahrnutých do 135 článků. Již v druhém týdnu procesu, 29. března, předvoláno 17 direktorů ze všech tří stavů. Těm přečtena příčina soudu, císařské zplnomocnění a konečně i žaloba v obou jazycích, němčině a češtině, již četl prokurátor Přibík Jeníšek. Soud měl prostě odsuzovat a žádná změna nemohla ulehčit obžalovaným, třeba bylo ustanoveno, aby se odpovědi jejich pilně a svědomitě sepsaly. Po ukončení prvního soudního jednání odvedeni obžalovaní zpět do žalářů, každý zvlášť. Z těch, kteříž uprchli do ciziny, vyhlášeno odsouzení zejména Jindřicha Matěje hraběte z Thurnu, Bohuchvala Berky z Dubé, Jáchyma Ondřeje hraběte Šlika (ten později zajat)... Samuela Adama z Veleslavína (syna Mistra Daniela Adama), aj. Ti všichni předvoláni 2. dubna podruhé před soud a když se nikdo nedostavil, přikročeno k vynesení rozsudku.

21. března

L. P. 1931 zemřel v Praze český orientalista **Josef Zubatý**. Narodil se v Praze r. 1855 a strávil většinu života v rodném městě. Vyšel z filologie klasické, ale přes srovnávací jazykozpyt árijských řečí došel ke studiu filologie orientální a vybudoval českou sanskritologii. Habilitoval se na Karlově universitě, dosáhl mimořádné a pak i řádné profesury, byl členem Královské společnosti nauk, od r. 1904 České akademie. Při broušení básnické tvorby spolupracoval s J. Zubatým básník Jaromír Borecký, ředitel dnešní Národní knihovny v Praze.

22. března

L. P. 1471 v pátek po Družebné neděli na zejtří sv. Benedikta, okolo druhé hodiny na noc, 29. dne po smrti Mistra Jana z Rokycan, umřel v Praze **Jiří, král český**, stálý milovník národu svého a udatný obhájce Kalicha Páně, šťastný vítězitel a bojovník nepřemožený proti všelikým nepřátelům svým. Potomek moravského rodu pánů z Kunštátu, vyrostlý z otcovské tradice velmi blízké Žižkovi, byl nesporně osobností, do níž vkládány právem velké naděje Čechů a která nezklamala. Jeho boj byl bojem za řád. Docílil úplného uznání Ladislava Pohrobka za krále a dovedl odcizeného již mladičkého krále opět připoutati k zemi. Tím zajištěna legitimita vlády, při níž celá exekutiva zůstávala v ruce Jiřího, zvoleného zemským správcem. Po náhlém skonu Ladislavově sám dosedá na český trůn, povolán souhlasem všeho panstva, a přijímá korunu svatováclavskou.

24. března

L. P. 1781 zakázal císař **Josef II.** všem klášterníkům přijímatí rozkazy řádových a církevních představených, pokud

byli mimo Říši, což znamenalo první rozhodný krok proti centralisované organizaci církevní. O dva dny později vydán zákaz čtení papežských bul, brevií, konstitucí a dekretů, pokud nebyly prve schváleny státní autoritou.

26. března

L. P. 1511 ve středu, po Zvěstování Panně Marii, bylo v Čechách na mnohých místech **veliké zemětřesení**, takže v Litoměřicích a Slaném věže se kolébaly, v domích stolové a jiné věci poskakovaly, ale však nic se nezbořilo. Trvalo to zemětřesení na čtvrt hodiny.

27. března

L. P. 1841 umřela ve Vídni **babička Boženy Němcové, Magdalena Novotná**, rozená Čudová. Narodila se v Křovicích u Dobrušky r. 1780, oddána byla s Jiřím Novotným, vojákem. Babička Boženy Němcové, typická žena – nositelka tradice národní, byla oslavena prací své vnučky v nejkrásnější její knize „Babička“.

4. dubna

L. P. 1291 ráno před východem slunce **Menší Město pražské všecko z gruntu vyhořelo**, takže ani jednoho domu nezůstalo. Král Václav II., maje nad tou příhodou lítost, všechny úroční aneb šosovní platy z domů měšťanům téhož města odpustil a to jim na budoucí věčné časy majestátem svým potvrdil.

20. dubna

L. P. 1561 v neděli před sv. Jiřím, nějaký **pekař z Čáslavě** chtěl jeti na sudě po provaze s tejnské věže na ryňk a odtud zase nahoru na věži rathouzskou. Ale než dobře dolů jeti počal, svrchní provaz mu se přetrhl a on pustiv se sudu, upadl před dvěře kostelní a ruku sobě zlámal. Veliké měl štěstí, že se nezabil.

23. dubna

L. P. 1621 po vyhlášení **rozsudku nad uprchlími vůdci povstání**, přibil kat staroměstský na šibenici 6 černých tabulek, na nichž bílým písmem jazykem českým a německým napsána byla jména psanců. Nad tabulkami pověšen odsouzenec jakýsi, kterýž tam až do druhého dne do soumraku visel, jakž poznamenává Skála v Historii.

27. dubna

L. P. 1761 zemřel v Praze **Jan Ignác z Neuberka**, zakladatel bohaté knihovny rodinné a sbírky rytin, kteráž měla znamenitý význam pro pokolení synů jeho, kteříž se dočkali počátku národního obrození. Jan Ignác byl dobrým znalcem staré, předbělohorské české literatury. Pochován pod kostelem sv. Jiljí ve Starém Městě pražském.

29. dubna

L. P. 1461 král Jiří potvrdil Pražanům novoměstským všech jejich svobod a privilegií, zvláště pak fundací císaře Karla IV., krále Václava a Císaře Zigmunda.

Zveme vás

ČTEME. ČTEME? ČTĚME!

1. 3.–30. 4.

Výstava seznamuje s dějinami čtení, jeho rozmanitými podobami a výzkumem. V České republice je tradice čtenářských výzkumů bohatá, první zkoumání tohoto druhu byla prováděna již ve 20. letech 20. století. Naše výstava je však zaměřena na výzkumy uskutečněné až po roce 2000. Jejich výsledky ukazují mnoho zajímavého, například zaměření české čtenářské populace nebo důvody, proč čteme či nečteme, a také vývoj těchto jevů v čase. Autoři výstavy vyzdvihují význam rodiny ve výchově k budoucímu čtenářství a dobrým čtenářským návykům. Zaměřují se také na roli knihoven, škol a knižního trhu. Čtení je láska na celý život – někdy jen pro některé z nás, ale rozhodně všechny celým životem provází.

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY
VÝSTAVA

**ČTEME.
ČTEME?
ČTĚME!**

NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR, KLEMENTINUM 190/5, PRAHA I

Kolektiv autorů pod vedením prof. PhDr. Jiřího Trávnicka, M.A., čerpal data použitá pro účely výstavy z těchto výzkumů: *Výzkum čtenářů a čtení v ČR* (uskutečnil se v letech 2007, 2010, 2013 a 2018) a *Výzkum čtení dětí a mládeže v ČR* (proběhl v letech 2013/2014, 2017).

První zmíněná oblast výzkumů byla zaměřena na populaci ČR starší 15 let.

V roce 2007 se průzkum týkal čtení a vztahu českých čtenářů ke čtení, v roce 2010 byl detailněji zaměřen na čtení beletrie a vztah mezi čtením a internetem (digitální sférou), roku 2013 byl zkoumán knižní trh. Výzkum *Internetová Češi jako čtenáři* z roku 2016 se zabýval vztahem českých čtenářů k e-knihám a konečně v roce 2018 byl průzkum zaměřen na čtenářskou socializaci, tj. čtení v rodině, vliv školy a knihovny.

Druhá oblast průzkumů byla zaměřena na děti a mládež.

Předmětem zkoumání byla četba knih, čtenářské chování, obvyklé způsoby trávení volného času, vlivy rodinného a školního prostředí na vztah dětí ke knihám a čtení.

V roce 2013 se průzkum *České děti jako čtenáři* zaměřil na vztah dětí ke knihám a knihovnám; cílovou skupinou byly děti ve věku 9–14 let.

Roku 2017 byl průzkum *České děti a mládež jako čtenáři* zaměřen na četbu knih, čtenářské chování, obvyklé způsoby trávení volného času, vlivy rodinného a školního prostředí na vztah dětí ke knihám a čtení. Cílové skupiny byly: kategorie 6–8 let (nejmenší školní děti) a jejich rodiče, 9–14 let (starší školní děti), 15–19 let (mládež).

Výstava je dostupná online na webu Národní knihovny ČR – [zde](#). V případě otevření knihovny pro veřejnost bude přístupná na výstavní chodbě v přízemí v aktuální provozní době NK.

V případě zájmu o zapůjčení výstavy či její instalaci na webu své knihovny se prosím obraťte na PhDr. Renátu Salátovou (renata.salatova@nkp.cz).